

Huszonnyolcadik évfolyam. 38. szám. Debrecen, 1908. Szeptember 19.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, felévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnnek.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

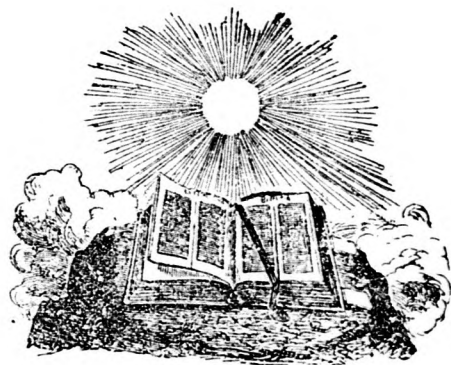
A kevélyekhez.

Akit ti lenéztek: a féreg a koldus —
Az én szememben óriás.
Óh a szenvedő szív szinaranyból van,
A véres homlok mind glóriás.

De az ostoba gőg, mely bennetek duzzad
S magát Istennek képzei:
Itt, ez igazlító szemben csak olyan,
Mint csoda törpe, mesebeli.

Óh hogyha tudnátok, hogy rágalmatokat
Milyen őszintén megvetem!
Nyelvetek elfárad. Szivem csak lángol,
A szegény népet csak szeretem.

Jánosi Zoltán.

A nagy beszéd.

A ki csak olvasta Zsilinszky Mihály bányai ágost. hitv. kerületi felügyelőnek a napokban elhangzott korszerű megnyitó beszédét, azonnal tudhatja, hogy ez az a beszéd melyet én „nagy beszéd” címmel illetem s bizonyára méltán — arra méltatok, hogy vele foglalkozzam. Mint a menydörgés, mely nagyterületen megrázza az eget, hasítja a füleket: úgy üti meg ez a beszéd csattanós igazságaival minden protestans ember szívét. Tulajdonképen könnyen lehetne végezni e beszéddel. Csak annyit kellene és lehetne rá mondani: mind igaz ez az utolsó szóig! A két protestáns egyház érületének közös kifejezése ez. A nagy „quo usque tandem?” a nagy „eddig és ne tovább!” Nekem legalább úgy tetszik mintha ama lelkes közgyűlés tapsaiiban és helyeslésében az egész protestáns egyház helyeslését és tapsait hallanám. Mikor e beszédet elolvastam szinte én is szerettem volna ott lenni azon a közgyűlésen, hogy én is helyeselhessek s az abban foglaltakra „ugyan”-t mondhassak. Abban a közgyűlésben az egész magyarhoni prot. egyház megszemélyesítését, hangjában annak hangját hallom. Igazán méltó, hogy ez a beszéd több ezer példányban kinyomatassék és terjesztessék, hogy ki nem lehetett szerencsés hallani azt, hogy az az élőszó hatalmasával jusson szívébe, az legalább a sajtó útján vegyen arról tudomást. Mert a ki ezt hallotta, annak bizonyára minden sajtónál mélyebben véssődött szívébe. A ki nem hallhatta, megérdemli, hogy a sajtó legyen szegitségére. Megérdemli ezt maga a beszéd is. Az igazság mindenképen igazság. Csupa igazság az, a mi e beszédben foglaltatik.

„Kezdetben vala az ige”. A mit egyes egyházi nagy gondolkozó fők, a mit különösen az O. R. L. E. és annak korszerű gondolkozó elnöke évek óta hirdetnek, itt-ott lelepleznek: ugyanaz a hang szólal meg itt ebben a „nagy veto”-ban. Az ige testté lett. E körülmény bizonyít épen az O. R. L. E. szükségessége mellett is. S hogy épen Zsilinszkytól — a másik oldalról — jő a szó, e körülmény hatalmasan igazolja az evangyéliomi szövetség szükséges voltát is, némi sejtelmet nyújt annak magasztos jövője iránt . . . Mint mikor a színpadon készül valami jelenet s aztán felhúzzák a függönyt, hogy a közönség lássa, hogy mi készült: ezt a bemutatást végezte el a Zsilinszky beszéde. Az a nyilvános és titkos klerikális aknamunka, mely még mikor adni látszik is elveszen, veszedelmet

hoz mint a trójai faló: megkapóan van benn-tatva, mintegy leleplezve e beszédben: Ime lássátok! Az eddig elvégzett és még készületben levő aknamunkáknak ügyes leleplezése ez. — Apponyi gróf és Barkóczy manővereitől a vaticánig vezet ez. A beszéd értékét és igazságát csak növeli azon körülmény, hogy egy volt közoktatásügyi államtitkár mondja, ki épen maga lehet a koronatanu arra nézve, hogy mi volt és mi van, minek nem kellene vagy nem szabadna lenni, hogy a 48-as vallásügyi kormány minden csak nem 1848. És a XX. t.-c. nagy eszméit kisajátították klerikális célra. Csak a vak nem látja ezt. De nem céloim s nincs is rá terem, hogy ismétljem a beszéd tartalmát. Olvastuk és ismerjük azt. Olvasni fogja minden prot. ember. A püspöki eskü, a kath. kézen levő nagy vagyon csendes átjátszása, a „ne temere stb. mind új nemzeti vívmányok”.

A „nagy beszéd” elhangzott, méltó helyről hangzott el. Csak az a kérdés mégértjük-e mi, meghallják-e odafent? Zsilinszky beszéde ébresztő szózat épen az O. R. L. E. gyűlése előtt. Az ilyenekre mondja Krisztus is, nem jöttem, hogy békét hozzak, hanem fegyvert! Fogadjuk meg az Apponyi szavait: „legyen vége a szónokló és kolduló protestantizmusnak!” Ugy van! mi is azt akarjuk, hogy legyen vége! hogy következzék már egyszer a tettek protestantimusa! mely koldulás helyett törvényadta jogait követeli szellemiekben és anyagiakban. Ezt akarja az Orle. Ebben lesz munkás az evangyéliomi szövetség. Többszörös kürtszó után omlottak le Jerikó falai is. Ilyen hathatós kürtszó a Zsilinszky beszéde is, s mi menni fogunk az után, mert Zsilinszky minden magyar protestáns szíve szerint szállott!

Óry Tamás.

Az erdélyi kálvinista lelkészek hivatása.

A bérczes Erdélyt utaztam át a legközelebbi napokban. Meglátogattam néhány falusi gyülekezetet s betértem némely csendes, szerény lelkészi lakásba is, a hol meleg szívekre s barátságos fogadtatásra találtam. Egészen lebilincsel engemet az Ur eme derék munkásainak nyájas modora s meglepett ama nemes lelkesedés, mely, lyel előttem egyházuk helyzetéről beszéltek. Aggódo lélekkel szóltak agyan ama riasztó veszélyről, a mely a magyar állam közömbössége miatt fenyegeti őket; de itt is kicsillant nálók ama

nemes idealizmus, amely nem engedi elveszteni — a jövőt illetőleg, — minden reményöket.

Lépten, nyomon örömmel tapasztaltam, hogy az Ur szőlőjének emez önfeláldozásig hiv munkásai mind megannyi apostolok ott örálomásaikon, és mindnyájan érzik, hogy igen fontos positiót foglalnak el, mint a kik nemcsak hivatva, de elkötelezve is vannak arra, hogy a magyarság mentsvárát hiven és becsületesen megőrizzék. Ha ezek a szegény, kopott palástu kálvinista lelkészek ilyen buzgó odaadással nem teljesítették volna eddig is, a hérces testvérházában, nemes hivatásukat, akkor az elnémult harangok száma Erdélyben még jobban megszapordott volna. Így is akad ott desolált gyülekezet elég! Sir a magyar ember lelke, ha elgondolja, hogy mennyi nyáj eped ma is és pusztul el esetleg hü pásztor nélkül. Ugyan ki fog a XX. században olyan fentartó, önfeláldozó lenni, hogy elmenjen emberi erőt felülhaladó munkát végezni oda, a nagy oláh tengerbe; és magát csekély anyagi jutalomért, mely a mindennapi megélhetésre sem elegendő, könnyelműen feláldozni?!

És mégis a magyar állam késik ezeknek nehéz helyzetén segíteni. Nem akarja hinni, hogy minden fillér, mit ezeknek a szellemi munkásoknak felsegítésére ad, neki lesz első sorban gazdagon kamatozó tőke. Nem tudja belátni, hogy ha ezek a szegény kálvinista lelkészek nem állottak volna eddig is ott őrségül, ma már a magyarság jövője felett megkondult volna a halálharang. Ezek a magyar kálvinista lelkészek mentették meg eddig is elsősorban a magyarságot ott, nem pedig a kalmár szellemü kormányok, melyek az egy Bánffy Dezső örvendétes kivételével, mindig paktáltak a nemzetiségekkel, hogy ezeket — a választásoknál — hitvány eszközül felhasználhassák. S azok az oláh varjak, a kik Bánffy sovinszta politikája mellett, károgni is alig mertek, a dédelgetés miatt mintha sasokká lettek volna, elbizakodva mind magasabbra-magasabbra repülnek, jelezve és mutatva vágyaik utját: Erdély eloláhosítását! Ez az eset pedig kérelhetetlen bizonyossággal befog következni némely vármegyében, a hol a románság tulsulyban van és anyagilag függetlenebb helyzetben él, ha csak a magyar állam öntudatra nem ébred és segítségére nem siet azoknak, akik elsősorban hivatva vannak arra, hogy e veszélyt elhárítsák. Ime, az erdélyi ref. egyház nagytevékenységü missionárus püspöke, Kenessey Béla is látja és érzi a fenyegető bajt s először is ott kezdi meg püspöki látogatását,

a hol a veszély legimminensebb: Hunyad megyében. Bizonyára nem magát ünnepeletetni megy oda e derék egyházfő, hanem hitsorsosainak segítségére lenni és őket fokozottabb tevékenységre buzdítani. Hiszen épen az a baj, hogy nagyon is ides kevés az, amit eddig ott a magyarság megmentésére tettek. Nem kicsinyeljük ugyan azt a nemes munkát, a mit az Emke tett. Itt és ott felállított egy óvodát, vagy iskolát és aztán szép csendesesen hallgattak a vezetők egyik közgyűléstől a másikig, de a magyarság anyagi megerősítésével nem sokat törődtek. Pedig az épen itt a legfőbb baj, hogy a magyarság zöme koldusszegény. Az Albina jól ismeri és ki is aknázza aztán e nehéz helyzetet. Mint polip csápjait a kiszemelt áldozatra, úgy nyújtja ez ki izmos karjait a magyarság felé és fojtogatja azt. Egy kiváló állásu állami tisztviselő Brassóban aggódva említé fel előttem, hogy ez a pénzügyi politikát üz és pusztítja a magyarságot. Míg saját nemzetisége emberének csak igen szűkösen adja a kölcsönt, addig a magyarságnak bőven szórja a pénzt, hogy azt anyagilag mielőtt tökretegye és birtokukat román kezébe juttassa.

És mindezt fatális közönbösséggel, sőt egyes indolenciával nézi el a magyar állam. Késik segédkezet nyújtani azoknak a szegény ref. papoknak, akik az oláh terrortól vissza nem riadva, bátor lélekkel és egész önfeláldozóan dolgoznak a magyar állam megerősítésén. Még a kifelé gravitáló szász evangélikus egyházat is jobban szutenirozza az állam és bőven nyújt a magyar haza javaiból annak az egyháznak, a melynek püspöke, mint hiteles forrásból halottam, épen nem beszélí edes hazai nyelvünket. Nem tudom más államokban elnéznék-e ezt, melyet nálunk legfeljebb szépséghibának tekintenek?! Hiába abajgatunk tehát, hogy a magyarosodást és nemzeti közérzület fokozódását nem bírjuk előbbre vinni, ha fatális közönbösséggel elnézzük azt, hogy más nemzetiségek tüntetőleg gunyt üznek belőlünk. Nagyon helyesen jegyezte meg egyik erdélyi lelkészársam, hogy ő az Apponyi-féle nemzetikulturális törvénytől sem remél sok jót, mert a végrehajtó közegek indolensek és legkevésbbé sem törődnek azzal, hogy úgy a románok, mint a szászok egyenesen oruk előtt szoritják majd háttérbe a magyar nyelvet. Lelkiismeretesebb ellenőrzés és egyenesen fanatikus állami közegek kellenének oda, mert enélkül sem a védekezés, sem pedig a hódítás, vagy épen terjeszkedés, nem lehetséges.

Maga az a néhány kálvinista lelkész, a kik mint missionáriusok főként: Csikszeredán, Besztercén, Naszódon, Kacán, Szinyén, Sárosmagyarberkeszen, Zsibón, Ördögkúton, Oláhujfalun, Abrudbányán, Bürkösön és Kisenyeden apostolkodnak, valóságos nehémiási munkát végeznek. Olyiknak közülök 30-nál is több a filiája. Micsoda óriási erőt kell ezeknek kifejteniök ez örállomásokon, hogy ne csak forrón szeretett és féltve őrzött egyházunknak, hanem a magyar nemzeti államnak is hasznosan szolgálhassanak?! Valóságos emberi erőt felülhaladó munkát kell ezeknek ott végezniök. Múltán csodálhatjuk azt az energiát és öntudatot politikát a melylyel e derék erdélyi kálvinista lelkészek, minden anyagi jutalom nélkül, a szó legfőbbesébb értelmében valóságos izzó szenvedélylyel küzdenek, ott mind örállomásaikon a magyar nemzeti kultúra és a kálvinista egyház ideális törekvéseiért.

Mikor is jö el az az idő, mikor a magyar állam csakugyan belátja, hogy ezek valóban testet és lelket ölő, nehéz munkát végeznek ott, a bérces hazában? Mikor jö nagyobb anyagi javadalma-zással segítségére azoknak a tiszta faj magyar szellemi munkásoknak, akik soha előtérbe nem tolazkodva, csendesesen, de energikusan és szakadatlan munkában dolgoznak az egyház, a magyar haza és nemzet megerősítésén? Talán majd ha riasztóbban megszaporodik az elnémult harangok száma, ez az idő is be fog következni. Addig pedig fogadják e hü munkások legmelegebb elismerésüket, hiszen egyebet úgy sem adhatunk nekik. S haladjanak továbbra is előre bátor kitartással abban a munkában, mely az egész magyar hazának nemzeti és kulturális közérdeke.

Dr. Márk Ferencz.

Lelkészek, tanítók.

A népek változnak, de az emberi lelkekben élő erkölcsi törvény változhatatlanul fenmarad. És ha igaz az hogy az erkölcsi törvény örökké élő, akkor lehetséges az is, hogy általános uralomra jusson s a társadalmi életet valóságos erkölcsi életté alakítsa át.

Ha ez el van érve, akkor önként maradnak el a társadalmi hibák.

Társadalmi viszonyainkkal foglalkoznunk nagyon szükséges, mert ebből képet alkothatunk magunknak a multról s következtetünk a jövőre.

Micsodák a mai társadalom nagy hibái? E kérdésre a következőkben válaszolhatunk: a mai társadalom szeret nemesnek, jó erkölcsűnek, erényesnek látszani de annak kevésbé akar valósággal is az lenni. Szereti az önzetlent adni s melyik napon nem halljuk özőnszámra a sikkasztásnak hírét? Vagy gondoljunk

csak vissza, hogy ma hányan adják az őszintét, jóbarátot s hányszor kell nyilvános kicégérezését látnunk legszentebb ügyünknek, mit lelkünk mélyéből az álnok őszinteség kicsalt? Avagy hányszor halljuk predikálni az illemt s látjuk lábbal tiportatni azt ugyanazoktól? Avagy hányszor megy el étvágyunk a hizelgő, hajlongó kéz és lábnyalók, csábitók látára, kik a hazugságok, piszkos gaztettek útját követik a nyilt őszinteség és tisztelet helyett?

S e tettekkel sokak nem hogy szégyent, töviset és burjánt aratnának, hanem babérkoszorút, elismerést, magas hivatalt és méltóságot nyernek. S ha mégis egyik vagy másik célt nem ér mit teszen? S sajátkezüleg dobja el magától Istennek legszebb ajándékát az életet. Igen mert az ilyenek feledik, hogy sorsunk saját kezünkbe van letéte. Feledik az életnek eme legfontosabb két jelszavát „dolgozzal és imádkozzál!” Nem akar az ilyen túrni, szenvedni s a világ mulandó javairól lemondani, meg szalad, rohan, hogy minél előbb elérje azon örvényt, melyet sajátkezüleg ásott meg magának a feleségizott luxus és az élvezetekben való móhó elmerülés által.

De végét alig érnők ha minden ferdeséget előakavnánk számlálni. Ismerjük azokat mindnyájan.

E szomorú tények ellen csak az nyújthat vigasztalást, hogy hivatott férfaink a romlottság közepette is fennen lobogtatják az erkölcsi zászlaját, nem tántorodnak vissza a fáradságos munkától, hanem éjet, napot egygyé téve hirdetik „felre erkölestelen én akarok az erényesség arany fényében tündökölni, mert a valódi arany a sárban is megtartja tündöklő fényét, míg a talmira az idő előbb-utóbb rányomja rozsdáját!”

E hivatott férfaink a ref. papok segítő társaikkal a tanítókkal egyetemben. Ők biztosítják a társadalom fiatal és öreg kedélyeinek a kincseket, mely minden földi javaknál maradandóbb s jobban boldogít a széles szerenese adományainál ez az igazi vallásosság ez az erkölcsi jellem szilárdságából áll.

Társadalmi ferdeségeket csak úgy változtathatjuk meg, ha mi ref. papok és tanítók egy zászló alá tömörülve mint ikertestvérek vállalva, egymásiránti szeretettel és odaadással dolgozunk.

(De hogyan? ez itt a főkérdés. A felelet csak az lehet, hogy nem az eddigi módszerrel. Templomnak és iskolának hangot kell változtani s mind a kettőnek az életbajai közt vergődő szerencsétlen embert kell szemügyre venni. Az iskola teljesen a gyakorlati élet ál érdekébe állítandó. Semmit ne tanuljon a gyermek, a minek hasznát nem veszi és mindent tanuljon meg, a mi, testi-lelki tehetségei kifejtésére és élet s cél elérésére szükséges. A templom és szószék őrizték a lelket és élesszék, magasra emeljék az összefoglalásra idővel sem bíró, maga s mások helyzetének áttekintésével nem bírót ember, de legyenek közvetlenebbek. A felleg is magasán jár, de csak akkor áldásos, ha meleg esőt hullat. A fény is felülről jö, de mind fénye, mind melege a sugárból s a visszaverődés folytán keletkezik. Élet az Isten legfelségesebb ajándéka. Az életnek a jogát követelem én vissza s ennek a szolgálatába állitnám be mind a templomot, mind az iskolát. Az élettől való eltávozásban látom társadalmi ferdeségeink okát. Mi feltünk eddig a nagyfolyótól, melynek neve ember világ. Bele kell vetni magunkat mint elődeink a reformátorok. Mi ránk jobb jövő, derül. Ezt olvasom ki a mi világunk megmozdulásából. Az

Orlé új fejlődésnek alapját képezi. Vajha megértenék ezt mindenek s megértenék, különösebben azok, a kiket első sorban illet a lelkészeket és tanítókat.

A zászló ki van bontva és hív imár a küzdelembe. Siessünk azért az Orlé mellé a Szövetség kibontott zászlaja alá! Mert így aztán megerősödve fogjuk tudni csak megmutatni tetteinkkel, hogy mily nagyok tudunk lenni, ha senki nem is emel, mily helyes uton tudnánk járni ha senki nem istanácsol; saját érző szívünkön és helyes eszünkön kívül.

Előre tehát a kibontott zászlóval, mely társadalmi életünket átalakítandja és mely minket vagy semmivé tesz, vagy hőökké emel! A magyar nép ügye megéri az áldozatot. Lelkészek és tanítók előre!

Kakszentmárton.

Barácsi József.

A felsőborsodi ref. egyházmegye felirata a klerikalizmus tulkapásai tárgyában.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Midazon csapások és szerencsétlenségek között, melyek ez ezer esztendő magyar nemzetet tépték, szaggatták, végeredményében, ránk nézve talán egy sem volt olyan pusztító, mint az a folyton meg-megújuló vallásfelekezeti harc és békétlenség, mely e haza polgárait egymás ellen ingerelve, a mohácsi vész óta különösen mindent elkövetett, hogy a maga dogmatikus igazságait mindkét küzdő fél tüzzel-vassal megvédelmezze. — A prototestánsok, mint gyöngébb fél, csakhamar belátták azt, hogy a hatalmas és dugzagdag róm. kath. főpapság, mely Bécs-felé és Róma felé is szívesen tekinget, nem fogja tűrni maga mellett azt a felekezeti, mely velök ellentétben a lelkiismereti szabadságot írta zászlajára és amely új életet hirdetett a romok, a korhadtt intézmények felett; hanem utját vágja minden további terjedésnek, ádáz harera tüzelvén fel e hon polgárait egymás ellen.

És e harc ki is tört nagy erővel. A vallásügyi sérelmek úgy szerepelnek az évszázadok küzdelmeiben, hogy azok a törvények, melyek a gyöngébb fél védelmére országgyűléseinken nagynehezen meghozattak, de mindannyiszor ki is játszottak: ősapáink vérével írott törvényeinknek bátran tekinthetők.

Évszázadoknak kellett eltelni, míg a világot megmozgató szabadabb szellem itt is derengő világosságot gyújtott a sötét éjszakában, míg legalább a vallástürelmi rendelet kiadatott. Az új idők szelleme halálos csapást mért mindazon ósdi felfogásokra, avult intézményekre, melyek eddigi útjában feltartóztatták. Már-már úgy tetszett, hogy az 1848. XX. t.-c.-ben kimondott vallás egyenlőség és viszsonosság nagy elve gyakorlatilag is véget fog vetni sérelmeinknek, panaszainknak s azt hittük, hogy a törvényesen bevett vallásfelekezetek közötti egyenlőség napja minden vallásfelekezetre egyformán fogja szórni életető és melegítő sugarait.

Reményeinkben azonban megcsalatókóztunk. A haza gyászos bukása a vallásfelekezetek közötti egyenlőség napjára is hosszú időre sötét felhőt vont, hogy a sötétben még egymásra se ismerjünk, ha talán vérzett is

szívünk a gyásznak és pusztulásnak miatta. — Éltünk néma lemodásban. — S már-már a kétségbeesés vett rajtunk erőt, amikor a császári nyílt parancs betiltotta gyűléseinket, megakarván fosztani véren szerzett önkormányzati jogainktól, nagy állami segítséget helyezvén kilátásba, felfüggesztetett, elkobzott jogainkért. A hatás azonban ellenhatást szült. Egyházunk legfényesebb lapjai közé épen azok tartoznak, melyek minden idők tanulságára a szabadságharc utáni évek történetét jegyzik fel annak jeléül, hogy a hazai protestantizmus ösztetart, ha erejénél csak bátorsága és kitartása nagyobb: akkor utját tudja állani minden hatalommal szemben az abszolutisztikus törekvéseknek.

Nem volnánk azonban igazságosak, ha azt állítanók, hogy a kiegyezés utáni időszakban a változó kormányok nem segítettek mi rajtunk s az egyenlőség és viszsonosság elvét papiroson meg nem valósították. A régi szabadelvű párt eredményekre is hivatkozhat. S mikor az új egyházpolitika törvények mindkét házban, bár heves ellenzés dacára, de mégis elfogadtattak s mikor a nem kath. lelkeszi kongrua s a felemelt prot. államsegély rendeztetett: akkor azt hittük, hogy az 1848: XX. t.-c.-ben lefektetett egyenlőség és viszsonosság nagy elve minél előbb meg fog valósulni s minden törvényes bevett vallásfelekezeti élni fog magasztos rendeltetésének. Azt hittük jobb és boldogabb idők következnek mi reánk s a felekezetek közé emelt válaszfalak, amikor leomlanak: multunk összes hibáit és gyarlóságait is maguk alá fogják temetni.

Nem így történt.

Az új egyházpolitikai törvények életbeléptetése maga után vonta a néppárt megalakítását, hogy ez mint kicsiny, de rettenhetlen bátorsággal küzdő párt utját állja minden szabadabb intézménynek. Eszközeiben nem válogatós. Hatalma, pénze van bőséggel. Katonái elszántak, vakmerők.

Ők Róma parancsolatait, rendeleteit mindennél felebbvalónak tartják, amikkel a könnyen hívő népet félre vezethetik, könnyen izgathatják, — úgy hogy eredményképen elmondhatjuk: a békeség temploma nálunk emészto lánggal ég. — És mi tétlenül nézzük a láng fobogását, a protestantizmus pusztulását. Még jó, ha gyűléseinken legalább így felm-rünk sóhajtan: „Mednehezedett az idők viharos járása felettünk!”

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

A gyáva jajveszékelés, valamint az oknélküli támadás, illetve védekezés, nem prot. szokás, nem protestáns erény. De amikor minden téren látnunk kell a klerikalizmus veszedelmes térfoglalását; midőn látnunk kell, hogy a kath. autonomia örve alatt az alapok és alapítványok kérdését is megakarják bolygatni egyoldalú felekezeti bölcsességgel: akkor ez a türelmes protestantizmus nem maradhat tétlen, hanem minden erejét összeszedve, a történelem fáklyájával a kezében meg kell harcolnia, ha kell az irodalomban, ha kell önkormányzatunk hivatalos térein és ha a nemzet igazságos akar lenni, akkor a parlamentben azt a nagy harcot, mely az alapok és alapítványok jogi természetének eldöntése miatt fog megvitatni.

De nézzük sérelmeinket, amelyeket a közelmúltból kaptunk mi, akik jó és rossz napokban életünket és vérünket szívesen feláldoztuk e haza alkotmányos szabadságért, akik e haza szentesített törvényei előtt mindenkor tisztelettel szoktunk meghajolni.

Ugy tudjuk, a Nm. Kultuszminiszterium nem akar egyenlő mértékkel mérni a törvényesen bevett vallásfelekezeteknek. Igazán veszedelmes irányzat kapott lábra egy idő óta. B. Barkócy Sándor — ki szerint e protestantismus „tétéles torzvallás” — ki maga vezette a róm. kath. tanárok egyesületét és tapintatlan viselkedésével példát adott arra, hogy az állam törvényes tekintélye megsemmisítessék: a protestánsok e legnagyobb ellensége, hadat üzent mindannak, mi a szabadság eltető levegőjében született.

A kultuszminiszterium és a néppárt teremtenye a becsempezett szerzetes paragraphus is, mely míg egyrésztől államsegélyt és fizetést ad, a tanítással foglalkozó szerzeteseknek: addig őket egyszerűen kivonja a másokra alkalmazott állami törvények joghatálya alól.

A „Budapesti Közlöny” hivatalos értesítőjének f. év május 31-iki számában a kultuszminiszterium 24 állami középiskolai tanári állásra hirdetett pályázatot azzal a hozzáadással: „pályázhatnak az illető szakból kiegészített es állami, vagy kir. kath. középiskoláknál már szolgatban levő rendes tanárok.” Ez a kikötés természetesen kizárja a pályázhatásból a prot. tanárokat. Új tanárt nem nevez ki, hanem a tanárok fogyatkozó számát (halalozás, nyugalomba menés) áthelyezés útján a kir. kath. gymnasiumokból pótolja, ahová természetszerűleg csak katolikust nevezhet ki.

A ref. tanáregyesület tankönyveit nem approbálja. Pl. hogy célt erjen: Kiss Lajos „Magyarország történetét” irányzatosan kath. történetirónak adta ki bírálat végett. A ref. tanáregyesület beadványaira még csak nem is felel.

A mintagymnasiumban, az igazgató előterjesztése dacára, szandekosan mellőzött egy országos hírű tudós tanárt egyszerűen prot. mivolta miatt. Egy tankerületi főigazgató, a miniszter teremtménye, olyan nyilatkozatot tett tanári körökben, hogy az ő kulturpolitikai törekvésük az összes állami iskoláknak felekezeti (róm. kath.) jellegűvé átalakítása állami kezelésben.

Mazi Engelbert eddig ismeretlen pap-nagyságot vidékről nevezett ki az országos tanár vizsgálobizottságba minden alapos szükség nélkül épen a philosophiara, nyilvánvaló azért, hogy a magyar tanárság philosophiai gondolkodását reakcionárius irányba kényszerítse. Mindezek nyilvánvaló jelenségei a mi kulturális életünk haladását gátló törekvéseknek.

„Az a liberalis világnézet — mondja Dóci — melynek alkotásain az ujkori Magyarország szellemi és anyagi jóléte nyugszik s melyből egyedül várhatjuk nemzetünk jövő fejlődését és erősbödését, ma már szavat is alig meri hallatni törvényhozásunk csarnokaiban; tanügyi kormányzatunkban pedig oly egyoldalú felekezeti irányzat kapott előre, amely megbontja nemzeti közoktatásunk egységét s az állami tanintézetek arculatát is a maga kepere igyekezven alakítani, áldatlan kultúrharcba sodorja nemzeti törekvésektől különben is ölegge megszagott társadalmunkat.”

De tovább menve tudjuk azt, hogy az új egyházi törvény a lelkieszi fizetéseket 2400 koronában s évvődös korpótekekban állapította meg papiroson; és mégis a legfelsőbb jóváhagyással és megerősítéssel ellátott IX. t.-cikkünket kísérő miniszteri leirat így szól: „Az állam nem vállal a felekezettel s a felekezet intézményeivel továbbmenő anyagi kötelezettségeket, mint a minöket az eddigi törvény . . . s a jövőben megalkotandó törvények megállapítani fognak.”

És hiába hangzanak a hivatalos és nem hivatalos feliratok, hogy a szegénység nyomasztó sulya alatt roskadozik a prot. papság, a rettentő nagy egyházi adók terhe alatt pnsztulnak a ref. gyülekezetek, elnémult hangok jelezvén itt is, ott is a magyarság megszűnését: a mindenható állam alig hallgatja meg kiáltásunkat.

De a róm. kath. autonómiát gr. Apponyi nyilatkozata szerint meg kell teremteni s még ez ősszel látni fogjuk azt a visszás eljárást, melynek elburkolt célja nem lehet más, mint az, hogy a roppant nagy terjedelmű a lapok és alapítványok örök tulajdonjogilag a róm. kath. egyház nevére telekkönyveztsenek.

A jövő országgyűlés lesz tehát hivatva e nagy horderejű kérdés felett itelni és határozni. Miként fog határozni: nem tudjuk. De tudva azt, hogy a cult. min. feje, gróf Apponyi Albert már az 1875-iki országgyűlésen a bizottságtól külön vélemény adott be, azon elvet állítván fel: „hogy egyházi intézmények javai, még ha azon intézmények megszűnnek is, folytonosan megtartják azon dologi minőségüket, hogy egyházi jellegűek” — ebből azt következtette, hogy valamint minden egyházi birtok, úgy a tanulmányi alap tulajdonjoga is egyenesen és kizárólag a katholica egyházat — rendelkezési joga pedig a jus patronatus elvénél fogva Ő felségét a királyt illeti és így ezekhez az államnak és országgyűlésnek semmi joga; mondom, tudva mindezeket, nem kevés aggodalommal nézhetünk mi bizonytalan jövőnkbe.

„Mert, ha akkép oldatik meg a kérdés, mondja Orbán József, hogy azon nagy vagyonszeg kizárólag felekezeti vagyon, mely egyenesen kath. vallási és tanügyi célokra szolgál s mely felett a rendelkezési jog a kath. egyházat illeti, akkor ne szóljunk többé Magyarországon valláseggyenlőségről és viszonyosságról, szakaszuk ki az 1848. XX. t.-c.-et törvénykönyvünkben, mert akkor lesz ismét, mint századokkal előbb volt, minden jog, törvény és igazság ellenére, egy uralkodó, minden állami jogokat és javadalmakat élvező róm. kath. államvallás és léznek mellette törvényes bevett s minden állami jogokból és javadalmakból kizárt felekezetek.”

A Csernoch János kinevezett esanádi püspök esete, miszerint le sem kellett mondani képviselőségeről, hogy ez által is dokumentáltassék azon elv, hogy nem az állam, de az egyház tulajdona a püspöki vagyon; a tulzó klerikálisoknak a legjövődélmezőbb püspöki állásokba való kinevezése; a „Ne temere” pápai bulla kihirdetése, mely tudomasul nem akarja venni azt, hogy Magyarországon még más törvény is lehet, mint róm. kath. jellegű, szellemében és intézményeiben: ezek kézfelfogható bizonyítékok amellet, hogy a klerikalismus polypkarjaival az egész országot be akarja halózni.

A kath. népszövetségi gyűlések teljes erővel a békebontást, a felekezeti gyűlölséget hirdetik. — Alapszabályait a miniszterium mindnek megerősíti. Ámde az orsz. ref. lelkészegyesület alapszabályai mindedig megerősítés nélkül hevernek, nyilván azért, mert ez nem kath. felekezeti jellegű!

* * *

Ime, Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! nagyjából ezekben soroltuk fel azon sérelmeket, melyek a közelmúltban prot. egyházainkat és iskoláinkat érték és amelyek a későbbi jövő nehéz küzdelmeire is már jó

előre vetették saját árnyékukat. Hogy a klerikalizmus térfoglalása megdöbbsentő, hogy az ennek szellemétől elkábult társadalom ma nem előre, de határozottan visszafelé halad, a felvilágosodás útján; csak azok nem tudják, akiknek — az „Irással“ szólva — bár szemeik vannak a látásra, de nem látnak, füleik vannak a hallásra, de nem hallanak.

És ha e nagy veszedelmet fölismerve, mi tétlenül nem akarjuk nézni a prot. egyházak és iskolák lassu haldoklását: ha a sötétség cselekedetei által nem akarjuk tétlenségre kárhóztatni a világosság éltető szellemét: akkor a klerikalizmus veszedelmes terjedésének útját is kell állani az által, ha passzív magatartásunkat elhagyva, kilépünk a becsületes és állásunkhoz méltó küzdelem terére.

S ha kilépünk, ha védelmi harcra szólítjuk fel valamennyi egyházkerületünket s Magyarországnak közel 4 millió prot. lakosságát: úgy elérkezett az ideje annak, hogy kibontott zászlónk alá hívjuk mindazon szabadszellemeű fiait is e hazának, kik tartozzanak bármely felekezethez, de a sötétség és világosság közötti harc megbirásához nekünk segédkezet nyújtani szent kötelességüknek ismerik.

Mondja ki azért a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés, hogy e hazában a klerikalizmus térfoglalását összes erejével meggátolni törekszik, sérelmeink felsorolásával a konvent útján az országgyűlés figyelmét e veszedelmes irányzat megváltoztatására felhívja, az alapok és alaptványok kérdésének egyoldalú felekezeti megoldása ellen már jó előre tiltakozik s erre vonatkozó határozatát az összes hazai prot. egyházkerületeknek pártfogás és csatlakozás céljából megküldi, hogy az együttműködésnek annál biztosabb sikere lehessen.

Vigyázzunk tehát, mert a késedelemben nagy veszély rejlik.

A f.-borsodi ref. egyházmegye Hangácsan 1908. szept. 1—2-án tartott közgyűlése nevében:

Szuhay Benedek,
egyházmegyei papi főjegyző.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Az idők jele.** Közgyűlésünk számára az idén is a Nemzeti muzeum disztermét kérte az elnökség. A muzeum igazgatósága igen szép udvarias levélben tudomásul adta, hogy legnagyobb sajnálatára nem engedheti át a termet, mert a tavalyi közgyűlés az egyházi javak szekularizációjának súlyos természetű politikai kérdését vetette fel. A muzeum szabályzata értelmében pedig (hát az eddig ott tartott főrendiházi gyűlésekben nem volt politika Szerk.) értelmében a muzeum diszterméből a politika ki van zárva. A muzeum szabályzatát tiszteljük, valamint az azt szorgos gondnal alkalmazó igazgatóság eljárását. Azért is köszönettel tartozunk, hogy egyszer alkalmát vehettük a középkori felfogás do-

hos fészkeben meglengetni a liberálizmus zászlóját. De nem állhatjuk meg, hogy egy kérdést elhallgassunk, mert ha elhallgatnánk az oldalunkat furná ki. Vajon ha az állami tulajdont képező katolikus haszonélvezeti javaknak a katolikus autonómia tulajdonába átbecsátásáról beszéltünk volna nagy elismeréssel és áradozással, vajon ha a pápa öszentsége jogára alá kínálgattuk volna a magyar állami suverainitást: vajon becsapódott volna-e előttünk a muzeum ajtaja? Nem emlékezünk már reá bizonyosan, hogy Széchény volt-e a muzeum megalapítója vagy Szelepcsényi? Esetleg a nevek is megnyulhatnak az idők folyamán. Kivált mikor esteledik.

— **A szakbizottságok** elnökeit felkérem, hogy a tárgysorozathól a bizottságuk ügykörébe tartozó tárgyakd még a választmányi gyűlés előtt, tehát legkésőbb szept. 27-én méltóztassanak le-tárgyalni. Az elnök.

— **A kedvezményes vasuti és tagsági jegyek** szétküldése szeptember 15-én kezdetét vette, naponta két százat expediálunk, tehát az utolsó száz a 17-iki postával Hajduböszörményből el fog menni. Ha a jelentkeztettek közül valaki szept. 20-ig nem kapná meg a jegyket, méltóztassék az elnökségnél sürgősen reklamálni, valamint az is, akinek jegye hibásan állított ki, mert elvégre is a tömeges gyors munka eredményében még a legpedánsabb gondosság mellett is eshetik hiba.

— **Kegyeletes megemlékezés.** A gömör-megyei ref. lelkészi kar f. hó 25-én Putnokon népes gyűlést vagy jobban mondva az egyházmegye elhunyt nagyjai emlékére lélekemelő emlékünnepelet tartott. Néh: Farkas Ábrahám, volt egyházmegyei főgondnok, érdemekben gazdag élete és emléke felett: Pósa Lajos nemesradnóti; Bornemisza István volt tanácsbíró felett: Varga Antal bátkai; neh. Szentpétery Sámuel volt pelsőci lelkész és tanácsbíró felett: Vattay László rimaszécsi ref. lelkész, illetve lelkészek tartottak költői részletekben gazdag fenkölt szellemű hatásos emlékbeszédeket. Hogy jeleseit nem felejtje el, méltó dicséretére szolgál a gömöri egyházmegyének.

— **Az erdélyi reformátusok értekezlete.** Az erdélyi ref. egyházi értekezleten való részvétel céljából e hó 9-én érkezett Marosvásárhelyre Kenessey Béla erdélyi ref. püspök. Az állomásnál az egyházi és világ

hatóságok élén Bernády György polgármester fogadta. A vármegyei tisztikar Köllő István alispánnal az élén, a megye határig elébe utazott. Kenessey délben fogadta a tisztelgő küldöttségeket, délután pedig megtekintette az egyháztársadalmi kiállítást, a melyet Tótfalussy József lelkész rendezett. Este választmányi gyűlés volt. Az erdélyi egyházi és világi emberek nagy számmal érkeztek Marosvásárhelyre. E hó 10-én volt a marosvásárhelyi renovált nagy templom ünnepélyes felszentelése, mely alkalommal Kenessey püspök tartott határos beszédet. Ezt követte a ref. collégium új épületének alapkövetéti ünnepe. E hó 11-én az egyházi értekezletet tartották meg.

— **Felkéretnek a már 27-én** Budapestre érkező tagok, hogy előzetes megbeszélés céljából a „Muhr“-féle vendéglő (Népszínházzal szemben a Kerepesi-ut behajtási jobb oldalán) oldal éttermében sziveskedjenek összejönni. Az elnök.

— **Tájékozás a kongresszusi tagok elszállásolásáról.** A budapesti rendezőbizottság a következő szállodákban szerzett kedvezményes lakásokat. A keleti (középponti) pályaudvar körül: Keleti pályaudvar szálló, Predeal, Aranyas, József főherceg, Debreczen. A Rákóczi-uton: Fehérlő, Hattyu. A Kálvin térhez közel: Nador, Erzsébet. A nyugoti pályaudvar körül: London, Paris. Értesülés még nincs a Royal, Deák, Meteor és Adria szállókból. A kedvezményes lakásdíj átlag 2 korona napjára.

— **Arany János újabb szobra.** József királyi herceg a birtokában levő Margit-szigeten szoborral fogja megörökíteni. Arany János emléket. A költő, mint tudjuk, élete utolsó éveinek nagy részét töltötte a szigeten, ahol kegyelettel mutogatják azt az óriás tölgyet, amelynek lombja alatt Arany János utolsó költeményét írta. Erre a helyre tervezi a József királyi herceg Arany szobrát. Ezzel a tettevel még jobban beveszi magát József kir. herceg a szívünkbe.

— **A Luther-Társaság.** 1. hó 19. és 20-ik napjain Kiskörösön tartja a XXII-ik rendes évi közgyűlését, a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. 2. Az intéző-bizottság évi jelentése. 3. Évi zárszámadási előterjesztése. 4. 1909. évi költségvetés évi előirányzata. 5. Esetleges indítványok. Ezzel egyidőben ugyanott tartja közgyűlését az evangélikusok egyetemes gyámintézete is.

— **A közgyűlés helyiségéül** a Kálvin-templomot kértük. Ugyis a protestáns templomokba szorul maholnap vissza a liberális szelleme. Még a budapesti egyház elnökségétől a válasz nem érkezett meg, de ismervén az elnökség lekötelező szives jóságát, a válasz tartalma iránt kétségeskedni nincs okunk.

— **Szent Antal község új orgonja.** A Budapesten rendezett egyházművészeti kiállításon Ország Sándor és fia (rákospalotai Bpest mellett) orgona és harmonium gyáros cég által kiállított díszes és izléses orgonát Szent Antal község szerezte meg temploma részére. A mű melyről a szakértők teljes elismeréssel nyilatkoztak, a kiállítás bezárta után lesz elszállítva és a helyszínen felállítva a használatnak átadva.

— **Betűk egy bazilika ajtaján.** Nem Luther Márton akarják dicsőíteni ezen sorok, akiről tudva vagyon, hogy a reformáció alapelveit a templom ajtajára szegezett irattal hozta nyilvánosságra. Egy másik ajtóra szegezett iratról akarok én itt megemlékezni, amit nem régen a lipótvárosi bazilika ajtaján olvastam. Ott büszkelkedik immáron hazánk fővárosában az építészet egyik remeke a lipótvárosi bazilika. Óriási kupolája úgy uralja a főváros többi épületeit, mint a Szemere által megénekelt litkai templom az egyszerű falusi viskókat. A budai oldalról nézve a főváros látképét úgy tetszik, mintha az országház kupolája is csak úgy szerénykednék mellette, méltó simbolusául országunk jelen helyzetének. Nem régen ott sétáltam éppen a bazilika alatt. Amig bámulatba ejtett óriási kupolájával, felhőket karcoló csodaszép tornyaival, az emberi alkotó erő nagyszerű produktumaival; egyszerre csak újabb meglepetéssül ajtaján egy iratot találtam kiszégezve. Nagy olvasható betűkkel az volt ráírva, hogy a legközelebbi katolikus nagygyűlésen minden katolikus ott legyen, mert mint a kiáltvány mondja: „Meg kell mutatni a katolikusok ellenségeinek azt, hogy a katolikus vallás hatalom!” Mikor a bazilika ajtajától eljöttem, eszembe jutott nekem is református egyházunk helyzete. Lám a katolikusok az Isten dicsőségére épített bazilika ajtaján kiáltanak a sokaság felé, hogy tömörüljenek; mi pedig amidőn lelkészeink a gyöngült, egyházaink szegénysége, papi családjaink nehéz helyzete miatt tömörülni akarnak, hogy ebben a bálványimádás-felé hajló korban tegyenek valamit hitökért; vallásukért, mi sokszor elítéljük a lelkes papi nemzedéket, megemlékeztetjük őket, vezetőjüknek iskolás gyermekekhez álló tanácsokat osztogatunk a „Papi tisztességről” s más egyebekről. Nem érett még meg ez a világ a reformáció teljes befogadására. A róm. katolikusok lelkiismereti

szabadság korlátozása mellett is békeességben élnek, meg van közöttünk az egyetértés, a tömörülésre való hajlandóság, minket pedig elválaszt egymástól a pártoskodás. Ezer szerencsénk, hogy csak öt püspökünk van! Mi lenne velünk, ha több püspöki méltóságunk volna s minden esztendőre esnék egy-egy püspökválasztás? Bizony nem lenne közöttünk sohasem békeesség? Ilyen s ehhez hasonló gondolatok leptek meg, mikor a bazilika ajtóra szegezett iratot átolvastam. Szomorú gondolatok, de azért nincs mért kétségbeesnünk! A róm. katolikusok leghatalmasabb temploma a bazilika a rég letűnt idők építészetének körvonaláival azt tanítja, hogy Magyarországon a hatalom a katolikusok kezében volt a multban s kezükben van a hatalom ma is, amit lipótvárosi bazilika ajtajáról önmaguk is publikálnak, amidőn nyíltan hirdetik, hogy megakarják mutatni az országnak, hogy a katholicizmus ma óriási hatalom, de mindezekből nem következik az, hogy a jövő hatalma is kezükben van leteve. A jövő az Isten kezében van. A jövő — az evangéliumé? „Az ég és a föld elmulnak, de az én beszédem semmiképen el nem mulnak.“ Máté XXIV. 35. S ha Isten elhozná ránk nézve valamikor azt az időt, hogy Magyarország belátná, miszerint evangéliom szerinti vallásunk immáron győzhetetlen hatalommá lett, mi bizonyára nem a debreceni nagy templom ajtajára szegezett iratban publikálnánk messze földün ismert hatalmunkat, mert hát mit is mond csak az Úrnak beszéde? Mint a ködök és szél, melyekben nincs eső: olyan az, ki kérkedik. Példab. 25. 14. Nem jó a ti dicsekedésetek. I. kor. 5. 6. Baráth Imre ref. lelkész.

— **Adakozás a Kálvin emlékre.** A ránk jövő 1909-ik esztendőben — mint már tudjuk — a nagy reformátor Kálvin János születésének 400-adik évfordulója alkalmából Genfben, működésének színhelyén a föld összes kálvinista egyházainak hozzájárulásával hatalmas monumentumot szándékoznak felállítani; az emlékművön képviselve lenne minden ország, hol ref. gyülekezetek vannak, kiválóbb férfiai által, így Magyarország valószínűleg Bocskayval. A mezőturi presbyterium a mellett, hogy az új kenyéri urvacsora osztáskor a perselypénzt e célra, 100 koronát adományozott külön a szobormű céljaira. Dicséretre és követésre méltó. Baksay Sandor püspök gyönyörű levélben hívta fel adakozásra kerületének egyházait.

— **Ítélet a Barkócy gárda ellen.** Kocsarek Rezső pozsony megyei szentistváni plébános szószékről beszélt polgári házasság intézményéről és arra biztatta híveket, hogy a polgári házasságkötés alkalmával a jegyzőkönyvet ne írják alá. A pozsonyi ügyészség a plébánost a házassági jog intézménye ellen elkövetett izgatás miatt vádolta, de a pozsonyi törvényszék és az ottani tábla

felmentette a papot, azzal a megokolással, hogy a polgári házasségról szóló törvény a jegyzőkönyvnek a házasságfelek által leendő aláírást nem tette kötelezővé. A Curia ma Valkó Pál curiai bíró referálása után mindkét bíróság ítéletét megsemmisítette és a papot tizen-négy napi államfogházra és kétszáz korona pénzbüntetésre ítélte, mert az ügyészség által kifogásolt felhívás által kétségtelen egy törvényes intézkedés ellen izgatott. A Curia ezt az ítéletet esetleges további intézkedés céljából a vallás- és közoktatásügyi miniszteriummal is közölni fogja.

— **A lövöpetri egyház nagy ünnepe.** A felsőszabolcsi egyházmegyébe kebeleztet lövöpetri egyház f. 13-án tartotta fényes közönség jelenlétében a Sesztina Jenő és Csanak Margit által épített új templomának felavatás ünnepélyét. Az új templom építése mintegy 60 ezer koronába került. Fejedelmi áldozat és ritka alkalom, melynek méltatására a hozzánk beküldött tudósítás szerint visszatérünk.

— **Három halálozás.** Egyszerre vettünk három derek lelkészársunknak gyászos elhunytáról szomorú jelentést. Vityi Bertalan berei lelkész, egyházmegyei tanácsbíró augusztus 31-én, Vince Ödön békési lelkész f. hó szept. 15-én, Gentelyi Nagy Kálmán téthi ref. lelkész elköltöztek az élőknek földéről bétakarítottak ama mennyei gazda csürebe. Az első hires szeniora volt főiskolánknak Vince Ödön nagy tehetségű fia egyházunknak, kit nem rég ültetett bé a nagy békési papságba a gyülekezet. Gesztelyi Nagy Kálmán pedig az ifjú lelkész nemzedék legjelesebbjei közé tartozott. Mindhármán lelkes küzdő társaink, családjuk istápjai, szerető barátok, gyöngédszívű apák s most a sirok néma lakói, akiket öveikkel mi is megsiratunk s akiknek csendes nyugalmat kívánunk ott, ahol semmi se fáj többé és zavartalan álmokat egy boldogabb világról, melyben mi testvérek jobban megértjük egymást s e nép és ország is jobban megért miket érte szenvedő hű fiait. A. B. F. R. A.

— **Kérő szózat a Radna-Lippán építendő ref. templom javára.** Kegyes jóltevők! Tizenhét évvel ezelőtt alakult meg a kisdud magyar református egyházunk s alakulása óta itt helyben es vidéken is mindenkor őrizője volt nemcsak szent vallásunknak, hanem a magyarságnak is. Az alakulás után részint gyűjtés útján, részint az egyháztalálkozó adakozásából vásároltunk egy telket, melyen a rajta levő házból céljainknak megfelelőleg imaházat és lelkészlakot alakítottunk. Épületünk már az átalakításkor is régi volt s évről-évre mindjobban enged az idő mindent megemésztő vasfogának. Gondoskodnunk kell hát jó előre, hogy a szükség beálltával legyen istentiszteleti helyünk. Szent vágyódással epekedik kis egyházunk apraja és nagyja; vajha mi is

emelhetnénk hajlékot az Ur dicsőségére! s vajha megengedné a gondviselő Isten érnünk azt az időt, hogy elénekelhetnénk megépült templomunkban: „Im bėjötünk nagy örömmel“ . . . Azonban templomot építeni a magunk csekély száma miatt képtelenek vagyunk. 50—60 adófizető egyháztagnak évi adóba fizetett s ezenfelül áldozatkészségből adott filléreit az egyház fenntartása teljesen igénybe veszi; ennél fogva kénytelenek vagyunk a könyörületes szívekhez fordulni, kérvén mindeneket Pál apostolnak ama szavaival: „A jótéményről pedig és marhátoknak mással való közöltetéséről el ne felejtkeztek, mert ilyen áldozatokban gyönyörködik az Isten“ . . . „Ki-kí amint elgondolta szívében, úgy cselekedjék, mert a jókedvű adakozót szereti az Ur!“ Kegyes jöltevők! Községünkben csak a mi istenitiszeteletünk keretében hirdettetik minden vásárnap magyarul az Isten ígéje s így nemcsak vallásunkért, hanem magyar testvéreitekért is áldozatok, mikor e szent célra adakoztok, mert az a felépítendő templom, hitsorsosaitoknak és magyar testvéreiteknek lesz megörzője és összetartója minden időben. Vegyétek figyelembe kérő szövegünket! Adjatok abból valamit, amit Isten ténktek adott, adjatok Isten dicsőségére, hogy felépülhessen itt az idegen ajku népek s más felekezetteliek fényes templomai között a magyar református templom. A segélyeket Nagy József gondnok címére, a gyűjtőveket pedig a ref. lelkészi hivatalhoz Lippára címezve kérjük ez év december 1-ig vissza küldeni. Atyafiságos szeretettel maradtunk Nagy Elek s. k. főgondnok, Lengyel Imre s. k. ref. lelkész, Nagy József s. k. gondnok.

— **Meg volt tehát a katolikus nagygyűlés Budapesten.** Temérdek püspök, szerzetesfők és neves főurak jelenlétében. S mi volt ennek legkiemelkedőbb pontja? Városi Gyula kalocsai érsek urnak azon fohász-szerű javaslata, hogy a protestánsok mint eltévedt bárányok (kiknek mint szakadároknak üldözésére a tridentini zsinat egy határozata, a pápa kezébe letett eskü alatt kötelez minden róm. kath. főpapot) a reformáció négyszázados évfordulójának ünneplése helyett térjenek vissza kosszájuk: hogy a pápa nekik is, a Szentpéter sziklájától mutassa meg az égbe vezető utat! Így lesz aztán „egy akol és egy pásztor“ Magyarország népe. Beh kár, hogy e felhívást nem a görög-keleti honfitársainkhoz intézte, hogy ne kacsingatnának Románia, hanem e helyett Róma fele inkább. De a magyar hazának ebben sem lenne valami sok haszna! A másik kiemelkedő pontja a népgyűlésen Rakovszki István urnak a képviselőház tulbuzgó néppárti alelnökének a gunyolódása volt: Zsilinski Mihály érdemes egyházi írónk felett, kit elnevezett „nyughatatlan nyugalmazott államtitkárnak“ és a szárazföldön vergődő csukának, amiért kimerte mondani azt az igazságot, hogy a hazai kat-

holikus püspökségek, bár a fejedelmi vagyon birtokában vannak ma is, melyre éppen most akar a miniszter autonómiát adni nekik mégis régi kötelességeiknek, (minők a bandériumok állítása) egy tized részét sem teljesítik, tegyen hát le az állam a protestánsok részére is ilyen alapítványokat s ha nem áll módjában vegyen el valamit a „katolikusokéból“! Rakovszki ur tehát ezért az igazmondásért gunyolódik. Végül biztosít, hogy nem lesz kulturharc, mert ennek útját állja a katolikusok birtokfelett rendelkező autonómiája, de nem lesz azért sem, mert ő biztosan tudja, hogy Zsilinszki nézeteit nem osztja sem Darányi, sem Prónay, sem Tisza István! Tiszteletteljesen kérdezzük ezek után a mi gróf Tisza Istvánunkat, mint elsőt a mi elsőink között. Kegyeskedjen nyilatkozni arra nézve, hogy igazat beszél-e Rakovszki ur, vagyis akár szóban, akár írásban felhatalmazta-e e néppárti képviselő urat arra, hogy az ő nevében ilyen kijelentést tegyen! mert hanem Rakovszki urat röviden úgy lehet jellemezni, hogy ő „denunciáns“. Érdekes még Dr. Városi Gyula kalocsai érsek urnak logikája is, mikor azt mondja hogy: a „Ne tmere“ pápai enciklika rendelése (t. i. nem törvényes házasság az, mely nem katolikus pap előtt kötött), egyszerűen a katolikusok belügye, mert csak ők tartják szentségnek a házasságot, a protestánsok azonban nem! Következőleg semmi közük hozzá. Puf! Hát vajjon az állami törvények mit szólnak hozzá!! Törvénytelen törvény vajjon melyik a kettő közül? A jezsuitáké-e, az államé-e? T. Gy.

Tartalóm-jegyzék: A kevélyekhez. Jánosi Zoltán. — A nagy beszéd. Öry Tamás. — Az erdélyi kálvinista lelkészek hivatása. Dr. Márk Ferencz. — A f. borsodi ref. egyházmegye felirata a klerikalizmus tulkapásai ellen. Szuhay Benedek. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: Dr. Ferenczy Gyula.

Pályázat.

A nagybányai ref. egyház segédlelkészi állomására pályázat hirdettetik. Kötelesség: lelkészi teendőknél segédkezés, továbbá vallás-tanítás az állami főgymnáziumi négy alsó osztályában heti 2, az állami polgári leányiskola két alsó osztályában heti 2, az ipariskolában heti 1, összesen heti 5 órán.

Fizetés: az egyház pénztárából havonként előre 960 k., vallás-tanításért fél évenként utólag 300 k, stóla mint egy 100 k, és egy szép butorozott szoba.

Pályázóknak legalább I. lelkészképességí vizsgával kell birniok. Fölmondásra egy fiónap kölcsönösen kikötöttik. Az állomás 1908. november 1-én elfoglalandó. Kérvény az egyháztanács-hoz címezve október 10-ig alulirothoz küldendő. Nagybánya, 1908. szept. 15.

Soltész Elemér.
ref. lelkész.

Rendkívüli fontos ujdonság!

Kiadásunkban megjelent a

Bibliai Szemelvények Könyve

4 táblázattal, 6 ábrával, 12 gyönyörű képpel és 5 színes térképpel.

A biblia ujonnan revidált szövege alapján készítette

Murányi János,

péceli ref. lelkész.

A magyarországi ref. egyetemes konvent által 1000 koronával jutalmazott pályamű.

Szó- és tárgymagyarázatokkal, rövid ismertetésekkel, táblázatokkal, ábrákkal, térképekkel és képekkel.

Ára csinos és erős fekete bőr vászonkötésben 3 kor.

„A magyarországi református egyetemes konvent 3472—1908. számú körlevélben elrendelte, hogy a „Biblia Szemelvények Könyve“ az 1908—9. isk. évi közpiskolai tankönyvjegyzékbe felvéssék. azért kiváló súlyt helyez arra, föltétlenül szükségesnek tartja és elvárja, hogy e kitűnő tankönyv az összes hazai gimnáziumokban, polgári fiu- és felsőbb leányiskolákban, reál- és ipariskolákban, továbbá tanító- és tanítónő-képezdekben a református vallásoktatásnál segédkönyvvül alkalmaztassék.“

Felhívjuk ezuttal b. figyelmét a szakkritika által osztatlan elismerésben részesített következő tankönyvekre .

Tankó Béla, A főbb vallások története és a keresztyén egyház története a reformációig, füzve — — — — — 1 K 80 fill.

Tankó Béla, Egyháztörténeti olvasmányok.

I. kötet. A reformációig	— — — — —	1	„	80	„
II. kötet. A reformációtól kezdve	— — — — —	2	„	—	„
III. kötet. A magyar reformáció	— — — — —	2	„	40	„

E gyűjteménnyel a szerkesztő az egyháztörténelem tanulásához óhajtott segédkönyvet adni, mindenk előtt a **tanulóknak**, de az első tájékozódást kereső nagy közönségnek is kezébe.

Megjelentek és kaphatók :

Hegedüs és Sándor
Debrecenben.

prot. egyházirodalmi
könyvkiadóhivatalában

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt ezement palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés Faczement tetők készítése. Mindennemű beton és ezement munkák. Portland és román ezement.

Telefon 308.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Orgona - Harmoniumok

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővárszol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

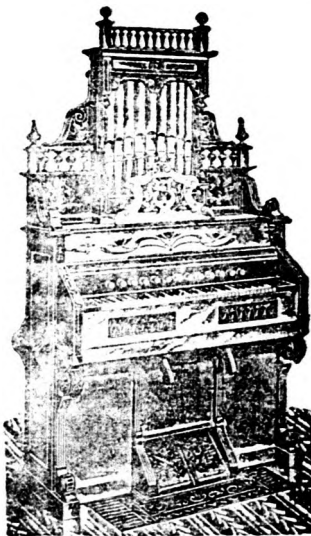
mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) Tárogató; általában elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerre általán konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakzerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszer-ről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivétel nagyban és kicsinyben.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

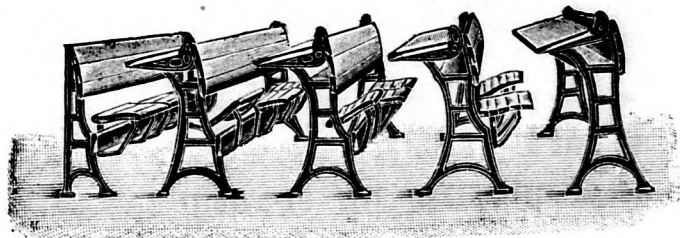
Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

FEIVEL LIPÓT UTÓDAI

Budapest, IX., Ipar-u. 4. sz.

Iskolapad, irodabutor, torna-
szerek gyártása.

Kálvin János művei.

Szerkeszti CZEGLÉDI SÁNDOR.

Eddig megjelentek:

1. A genfi egyház kátéja.

Fordította Czeglédi S. Ára 60 fillér

2. Az egyház reformálásának szükségességéről.
Fordította Czeglédi S. Ára 80 fillér.

3. Kálvin János értekezése az ereklyéről.
Franciából fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

4. Sadolet biboros levele. Kálvin válasza
Fordította Ladányi Pál. Ára 60 fillér.

Sajtó alatt vannak:

5. III. Pál pápa levele Kálvin János megjegyzéseivel.
Fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

6. A párisi theol. fakultás hitcikkei Kálvi:
elleniratával.
Fordította Pongrácz József. Ára 50 fillér
Minden kötet külön kapható.

Az 1908. év elején e hat mű egy diszes kötetben is
meg fog jelenni. — A 25 ivnyi terjedelmű kötet ára
4 korona 50 fillér lesz.

Mind e művek megrendelhetők

a Magyar Kálvin-fordítók bizományosánál

Kis Tivadar könyvkereskedésében PÁPÁN

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

könyvnyomdája

a legolcsóbban és ízlésesen készít mindenféle

nyomdai munkát, u. m.

Táblázatokat, Alapszabályokat, Könyveket,
Műveket, Báli meghívókat, Névjegyeket,
Röpiratokat, Adó könyvecskéket, Lapokat,
Termény-, Pénz-, Magtárkezelési ivateket,
Lakodalmi kártyákat Stb.

Első magyar — villamos erőre berendezett —
hangszergyár.

STOWASSER J.

cs. és kir. udv. hangszergyáros

a m. kir. zeneakadémia, színházak, hadsereg, művészek stb. szállítója

Budapest, II., Lánchíd-utca 5.

Ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb
minőségű vonós-, huros-, fuvó- és ütőhangszereit.

Specialista: huros, vonós, fuvó-
hangszerek készítésében és javításában.
— Hangfokozó-gerenda!! mely által
bármely hegedű, gordonka, melybe az
illesztetik, sokkal jobb, erősebb és lá-
gyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Ke-
zesség minden egyes hangszernél. —
Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt.
Régi mesterhegedűk vétele és eladása.
Legnagyobb gyár és raktár. Saját
találmányu (Rákóczi) tárogató; általá-
nosan elismert legjobb, mely tökéletes
solo-hangszerré általam konstruáltatott.
Iskolával 35 frttól feljebb. — Orgona-
harmoniumok. A gyönyörű hang,
melyet a világhírű legjobb gyártmányu
amerikai rendszernek elmés szerkezete
elővarázsol, önmagának zeng dicséretet.

65 forinttól minden árban kapható.

Az összes hangszerek javítása különleges szakszerű
pontossággal, jutányos árban; kezesség minden hang-
szernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön,
kiváratva bérmentve küldetük. — Kivétel nagyban és

Ujonnán megjelent művek!

HÓSEÁS.

Theologiai magántanári vizsgai dolgozat.

Irta:

Ceglédi ándor

velikai-pisancái református missiói lelkész.

Ára füzve 3.50 korona.

Halotti beszédek és imák

Irta:

KIS GÁBOR

volt pápai református lelkész.

Terjedelme 15 és fél iv. Tartalmaz 71 halotti beszédet és imát.

Ára füzve 4 korona.

Megrendelhetők a kiadónál:

KIS TIVADAR

könyv- és papirkereskedésében Pápán, Fő-utca 21 sz.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.)

Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb csemetefák. A legszebb diszfák, cserjék, rózsák, fenyők.

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele.
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

Mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos toronaméretekkel, templomok, szemináriumok részére.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

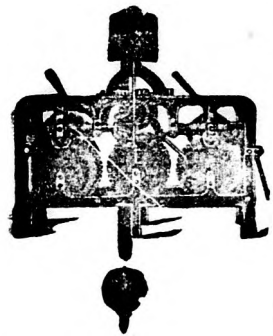
Anyakönyveket, tartós jó kötésben Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas. Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcseszakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stílusban, levéltári okmánytartók.*

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

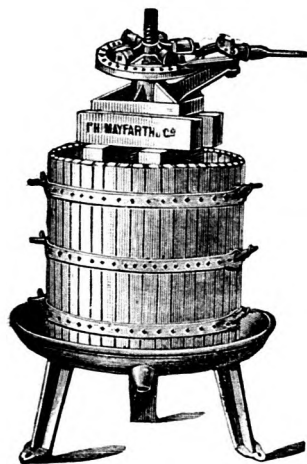
= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

BORSAJTÓK

szőlőzúzók
puttonok
bornyomó zsákok
raktára

Sesztina Lajos
vaskereskedésében
Debrecen, Piac-u. 23.

Pályázat.

Segéd lelkészi állásra. Évi fizetése 1000 (egyezer) korona az egyház pénztárából havi előleges részletekben. Egy butorozott szoba.

Az állás október hó 1-én elfoglalandó.

Levélbeli megkeresésre bővebb értesítéssel szívesen szolgálók.

Füzesgyarmat, 1908. szept. 9.

Kovács Károly
ref. lelkész.

Kedvező könyvvásárlás az alábbi hiterősítő, hasznos könyvekből.

	Kor. fill.
<i>Hübner János</i> , Száz és négy válogatott bibliabeli históriák	2.50
<i>Jámbor Lajos</i> , Ószövetségi történet. 41 képpel	1.50
<i>Az őz magyar vallás</i> emlékeiről	2.10
<i>Rácz Károly</i> , A pozsonyi vértörvényszék áldozatai	4.02
<i>K. Tóth Kálmán</i> , A reformáció története Magyarországon	—.04
<i>Juhász Sándor</i> , Protestáns asszonyok	6.—
<i>Bunyán János</i> , A zarándok utja képekkel	4.—
<i>Faraqó György</i> , Hogyan lettem én baptistává és miért nem voltam jó baptista	—.20
<i>Csiky Lajos</i> , Imádságok és elmélkedések ifjak és leányok számára	1.20
<i>Révész Bálint</i> , Isten az én szívemnek kösziklája. Imádságos könyv	—.60
<i>Révész Bálint</i> , Imakönyve	2.50
<i>Rozgonyi János</i> , Imakönyv ifjak számára	—.50
<i>Baksay Dániel</i> , Mennyei szövétnek. Valóságos imádságok és elmélkedések	4.—
<i>Baksay Dániel</i> , Üdvösség forrása az örök életre. Imakönyv	1.60
<i>Diószegi K. István</i> , Lelki fegyver. Imádságos könyv	—.80
<i>Ecsedi Miklós</i> , Bágyadt lelkeket élesztgető csendes muzsika. Énekeskönyv	—.60
<i>Illatozó oltár</i> , Imádságok és elmélkedések	—.60
<i>Maklári János</i> , Lelki jóillattétel. Imádságok és énekek	—.40
<i>Pápai Páriz Imre</i> , Örök életre vezető keskeny út. Elmélkedések	2.—
<i>Szikszay György</i> , Keresztyéni tanítások és imádságok	3.—
<i>Elek Ferencz</i> , A hét bölcsék könyve	—.80
<i>Haller János</i> , Hármassz. História	4.—
<i>Papp Albert</i> , Döre Márton és József Áron beszélgetései füzve	—.40
<i>Paulik János</i> , Passió, vagyis Krisztus Urunk szenvedéseinek és halálának szent története, énekekkel	—.50
<i>Révész Bálint</i> , Egyházi könyvtár 2 évfolyam 8 füzet, füzetenként	1.—
<i>Szikszay György</i> , Mártírok oszlopa	4.—
<i>Szónyi Bénéjámín</i> , Istennek trombitája	1.50
<i>Sántha Károly</i> , Órangyal. Imakönyv	3.—

Kaphatók :

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.
Debrecenben.

Baktai EGRY FERENCZ

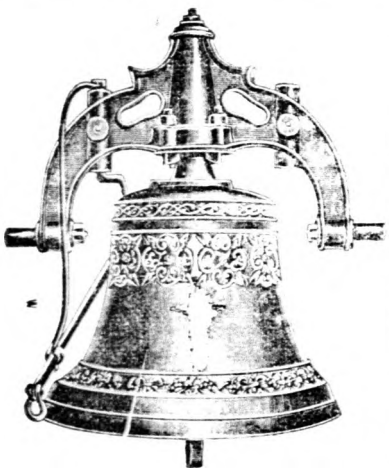
Harangöntő

KISGEJŐCZ. (UNGMEGYE.)

Alapítva 1793-ban.

Alapítva 1793-ban.

Kitüntetve : Budapest Hódmezővásárhely Pécs és az országos Iparegyesület által, ezen felül nagyon sok elismerő irat.

Készít

harangokat

Előre meghatározott hangnemben a legmeszebb menő jótállás mellett, továbbá

vasharang-lábakat és régi

harangokat,

szabadalmazott forgatható vaskoronákra át-szerel. o o o o o

Tessék árjegyzéket kérni!

Novotny Antal

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlynkasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyet-nyekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka-lyakkal. Képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy-lyakkal kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debrecenben a Piac-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

XX férfi, fiu és leányka ruha-üzlete. XX

A járókelőket megállítják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az őszi idény legújabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi-ruha üzletnek, mely 56 év óta áll fenn jó hírneve a közön ég körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az üzlet belseje, melyben pa arul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövetekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legsolidabb alapra **szabott árak** mely minden darabon ki-tüntetve látható, a leg-pontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönség a legpontosabb bizalom-mal eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesíti és a meg-nem felelő árut készséggel visszaveszi.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.